

Treball de Fi de Grau

Títol

Anàlisi de la cobertura informativa de la premsa catalana i espanyola sobre les detencions d'independentistes del 23 de setembre del 2019

Autoria

Roger Font Vilagran

Professorat tutor

Enric Marín i Otto

Grau

Periodisme

Tipus de TFG

Recerca

Data

19/06/20

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català: Anàlisi de la cobertura informativa de la premsa catalana i espanyola sobre les detencions d'independentistes del 23 de setembre del 2019

Castellà: Análisis de la cobertura informativa de la prensa catalana y española sobre las detenciones de independentistas del 23 de septiembre de 2019

Anglès: Analysis of the Catalan and Spanish press coverage of the 23 September 2019 arrests of pro-independence activists

Autoria: Roger Font Vilagran

Professorat tutor: Enric Marín i Otto

Curs: 2019-2020

Grau: Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català: cobertura informativa, CDR, independentisme català, deontologia periodística

Castellà: cobertura informativa, CDR, independentismo catalán, deontología periodística

Anglès: news coverage, CDR, Catalan independence movement, journalism ethics

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català: Aquest treball analitza la cobertura informativa dels diaris El Punt Avui, La Vanguardia, El País i ABC sobre les detencions de nou independentistes catalans vinculats als Comitès de Defensa de la República (CDR) i acusats inicialment de terrorisme, rebel·lió i tinença d'explosius, el 23 de setembre del 2019, en l'Operació Judes. També s'analitzen les violacions del codi deontològic del periodisme en aquest episodi.

Castellà: Este trabajo analiza la cobertura informativa de los periódicos El Punt Avui, La Vanguardia, El País y ABC sobre las detenciones de nueve independentistas catalanes vinculados a los Comités de Defensa de la República (CDR) y acusados inicialmente de terrorismo, rebelión y tenencia de explosivos, el 23 de septiembre de 2019, en la Operación Judas. También se analizan las violaciones del código deontológico del periodismo en este episodio.

Anglès: This project analyses the news coverage of the newspapers El Punt Avui, La Vanguardia, El País and ABC about the arrests of nine Catalan pro-independence activists linked to the Committees for the Defence of the Republic (CDR) and initially accused of terrorism, rebellion and possession of explosives, on 23 September 2019, in Operation Judas. We also analyse the violations of the journalistic code of ethics in this episode.

Índex

1. Introducció	2
2. Marc teòric	3
2.1. Emmarcar la realitat: <i>agenda setting</i> i <i>framing</i>	3
2.2. L'anàlisi del discurs	5
2.3. Deontologia periodística	7
3. El cas del 23-S: context i cronologia	9
4. Metodologia	11
4.1. Mostra	11
4.2. Mètode d'investigació	13
4.3. Hipòtesis	15
5. Resultats	16
5.1. La cobertura dia a dia	17
5.2. Fotografies	27
5.3. Fonts	28
5.4. Tractament de la versió oficial	30
5.5. Terminologia	31
5.6. Línia editorial	32
5.7. Enfocament i <i>frames</i>	35
5.8. Violacions del codi deontològic	37
6. Conclusions	40
7. Referències	42

1. Introducció

L'operació policial que va acabar amb la detenció de nou activistes independentistes vinculats als Comitès de Defensa de la República (CDR) sobre els qui pesava una acusació de terrorisme va convertir-se, el 23 de setembre del 2019, en la notícia del dia. El cas va sorprendre: l'independentisme català, un moviment que s'ha demostrat pacífic durant anys, tenia un grup terrorista desconegut fins llavors que, a més, no havia comès cap atemptat?

Aquest treball analitza la cobertura informativa d'aquests fets en dos diaris catalans — *El Punt Avui* i *La Vanguardia*— i dos d'àmbit espanyol —*El País* i l'*ABC*—, durant el període comprès entre el 24 i el 27 de setembre i en tres dies posteriors. Plantegem l'estudi del cas del 23-S perquè és un episodi controvertit, amb interrogants i incoherències. Volem estudiar-ne el tractament periodístic, l'enfocament de cada diari i aspectes com el compliment de l'ètica periodística. Els objectius de la investigació són els següents:

- Analitzar el grau de cobertura de cada diari sobre del tema objecte d'estudi.
- Estudiar com presenten la informació, quins aspectes destaquen i quins ometen.
- Analitzar-ne el discurs i la terminologia emprada.
- Esbrinar la validesa que atorguen a la versió oficial dels fets i si la qüestionen.
- Analitzar les semblances i les diferències de cobertura entre cada diari.
- Comprovar si els diaris respecten el codi deontològic del periodisme, especialment en relació amb la presumpció d'innocència.

Per aconseguir els citats objectius partim d'un marc teòric i metodològic que inclou la teoria del *framing*, l'anàlisi del discurs i l'anàlisi de contingut, i que es tradueix en una fitxa d'anàlisi amb totes les variables que volem analitzar.

2. Marc teòric

Els mitjans de comunicació formen part del dia a dia dels ciutadans i amb la seva tasca periodística expliquen la realitat tal com l'entenen. Els diaris impresos, els primers mitjans de comunicació de masses, continuen exercint una influència important en la societat malgrat els canvis en l'ecosistema de mitjans que han fet aflorar la premsa digital.

Segons Borrat (1989), el diari d'informació general és un actor del sistema polític i influeix sobre el poder: el govern, els partits polítics, els moviments socials, etc. Per aconseguir els seus objectius, afegeix Borrat, el diari es perfila com un grup d'interès que “necessita narrar i comentar l'actualitat política, social, econòmica i cultural davant d'una audiència de masses” i és, per tant, “un agent de socialització que influeix sobre els seus lectors” (1989: 68).

Els diaris expliquen —narren— conflictes, i a la vegada també n'opinen —els comenten—. No és clar, però, on acaben els continguts informatius d'una notícia i comencen els interpretatius: “Hi ha opinions suggerides o explicitades pel relat i informacions comunicades pel comentari” (Borrat, 1989: 73). De fet, segons la teoria periodística, la distinció entre informació i opinió feta a través dels gèneres periodístics és una fal·làcia (Giró, 1999).

2.1. Emmarcar la realitat: *agenda setting* i *framing*

Els ciutadans no poden experimentar directament la majoria dels fets noticiables, i l'única informació que els n'arriba en aquests casos és a través dels mitjans de comunicació. Tot el que publica un mitjà, però, ha seguit prèviament un procés de producció que comporta unes decisions d'exclusió, inclusió i jerarquització (Rositi, 1989: 115, citat per Borrat, 1989) de la informació. Tal com afirma McCombs (2006: 24), els mitjans no es limiten a assenyalar l'existència de fets, sinó que “dirigeixen la nostra atenció i influeixen en la nostra percepció de quins són els temes més

importants del dia". És així com estableixen l'agenda mediàtica i influeixen en l'agenda pública, en el que es coneix com a *agenda setting*, i esdevenen la clau per a la formació de l'opinió pública. La construcció de l'agenda o *agenda building* explica qui determina el procés de producció de l'agenda mediàtica. McCombs (1992, citat per Aruguete, 2017) ho desenvolupa amb la metàfora de les capes d'una ceba: a la capa exterior hi ha els fabricants principals de la informació externs a la institució informativa (partits polítics, institucions, etc.) i a continuació els mitjans de comunicació, que s'influeixen mútuament. La tercera capa és per als suports tècnics, la quarta per a les restriccions imposades per la cultura organitzacional, i la cinquena comprèn la ideologia i preferències dels periodistes. L'última comprèn els gèneres periodístics.

Per a McCombs, l'*agenda setting* té un segon nivell del qual forma part el *framing*. Koziner (2013) sosté que la teoria del *framing* —que podríem traduir com a emmarcament o enquadrament— té dificultats per trobar una definició en l'àmbit de la comunicació, a causa de la manca de consens. Són diversos els autors que n'han aportat definicions. Una de les més conegudes és la d'Entman (1993: 52), qui explica que el *framing* és un procés que consisteix a seleccionar aspectes d'un tema i donar-los importància per "promoure una definició concreta del problema, una interpretació causal, una avaluació moral o una recomanació de tractament del tema". Per a Nelson, Clawson i Oxley (1997: 567) es tracta del procés "mitjançant el qual una font de comunicació, com una agència de notícies, defineix i construeix un assumpte polític o controvèrsia pública", i serveix per assenyalar les causes i les probables conseqüències d'un problema. Lippmann (1921) afegeix que les notícies ens ajuden a donar forma a la nostra realitat política i social.

Per entendre la importància del *framing*, citem un exemple que introdueix Aruguete (2011). Podem plantejar la qüestió següent: *Existeix una malaltia que es preveu que mati 600 persones. Hi ha dos programes per combatre-la: amb l'A, se salvaran 200 persones; amb el B, hi ha un terç de possibilitats que les 600 persones se salvin i dos terços que no se salvi ningú*. Plantejada la qüestió a un grup de persones, el 72% va optar pel programa A. I ara vegem la mateixa situació, però emmarcada en termes de morts: *Amb el programa C, es moriran 400 persones. Amb el D, hi ha un terç de*

possibilitats que no es mori ningú i dos terços de possibilitats que es morin 600 persones. Els enquestats, en aquesta ocasió, van optar majoritàriament pel D (un 78%), davant del 22% que va triar el C. La situació és exactament la mateixa, però plantejada de manera diferent canvia com s'interpreta.

Un *frame* o marc és, segons la definició de Tankard (2001: 3), “una idea central organitzadora del contingut informatiu que proporciona context i suggereix quin és el tema mitjançant l'ús de la selecció, l'èmfasi, l'exclusió i l'elaboració”. Els marcs en què s'enquadra una notícia determinada afecten les opinions del públic perquè s'atorga més importància a uns aspectes que a uns altres. Segons Entman, els *frames* “es manifesten per la presència o absència de determinades paraules clau, sèries de frases, imatges estereotipades, fonts d'informació i frases amb grups de fets o judicis reforçats temàticament” (1993: 52). Tankard proposa analitzar 11 punts: titulars, subtítols, fotos, epígraf, capçalera, selecció i cita de fonts, logotips, estadístiques, gràfics, afirmacions finals i paràgrafs.

2.2. L'anàlisi del discurs

Perquè un acte comunicatiu tingui èxit, el receptor ha d'entendre el missatge transmès per l'emissor. El significat, però, va més enllà del que diu el text. Així ho explica Giró:

“La comunicació lingüística s'estableix entre un emissor i un destinatari a través d'un missatge –del qual l'enunciat n'és una part– i té èxit només si el destinatari comprèn allò que l'emissor desitja comunicar. Per aconseguir la comprensió no n'hi ha prou amb observar el text –material del que s'ha ocupat tradicionalment la lingüística–, cal tenir en compte no només què diu l'emissor, sinó, què vol dir i per això s'ha de parar atenció a un cert nombre de nous elements, allò que la sociolingüística anomena l'univers comunicatiu” (Giró, 1999: 91).

Des del punt de vista de la sociologia, en tot discurs hi ha contingut implícit. El discurs implícit, segons Ruiz (2014: 174), és “tot allò no-dit explícitament però contingut en el discurs”. Tal com recull el mateix autor, les principals aportacions a l'anàlisi del discurs provenen de la pragmàtica, i un dels principals enfocaments és l'Anàlisi Crítica del

Discurs (ACD). L'ACD estudia la manera com es practica i es reproduceix en els textos i en la parla l'abús del poder social, el domini i la desigualtat (Van Dijk, 1999), i pren partit contra la desigualtat social. En el cas del discurs periodístic, cal tenir en compte el paper de la ideologia. Segons Dolç (2001), "comprendre la notícia no vol dir comprendre el que ha passat, implica comprendre el model mental que dona explicació de la realitat tal com ens arriba. I cal tenir en compte que el 90 per cent del que comprenem davant d'una notícia no és al text, sinó al coneixement". Dolç afegeix, citant Van Dijk (1997), que en l'anàlisi es pot aplicar el quadrat ideològic, segons el qual els mitjans de comunicació:

"ressalten les males propietats i accions del grup a què s'oposen; mitiguen les males propietats i accions del grup amb què s'identifiquen o que defensen; i, consegüentment, mitiguen les bones propietats i accions del grup a què s'oposen" (Dolç, 2001).

L'anàlisi del discurs parteix de la base que "la informació és essencialment una qüestió de llenguatge, i el llenguatge no és transparent; presenta la seva pròpia opacitat mitjançant la qual es construeix una visió i un sentit particular del món" (Charaudeau, 2003: 15).

Això s'aplica als diversos gèneres periodístics que publica un diari, tradicionalment dividits en informatius, entre els quals hi ha la notícia, i en interpretatius o opinatius, com l'editorial. En un editorial, el diari expressa la seva opinió sobre uns fets. Per a Gomis (1989: 168), "és l'instrument màxim d'influència de què disposa el mitjà". I afegeix:

"L'anàlisi dels editorials permet conèixer els fluxos de la influència, els problemes que preocupen i les solucions que es proposen en una societat, a més a més de posar de manifest les posicions d'un diari el seu grau de coherència" (Gomis 1989: 175).

Tant en una notícia com en un editorial podem inferir contingut del text que no hi està dit explícitament. Aquestes inferències es poden extreure de les proposicions (s'anomenen llavors implicacions), però en un diari el contingut implícit, que forma part

dels *frames* de què parlàvem més amunt, també pot ser en les imatges i en la composició o disseny de la peça en conjunt.

En la fotografia periodística se superposen els elements connotatius als denotatius. Les connotacions d'una imatge provenen de l'angulació, l'enquadrament, la composició, la il·luminació i les ombres, el contrast, la lent, el gra i el color (Abreu, 1999). Cal tenir en compte que el sentit que el fotògraf vol donar a una composició pot ser alterat per qui tituli la fotografia o el peu i, de la mateixa manera, l'autor pot fer servir inconscientment alguns dels elements connotatius i donar-li un significat no previst. González (2017) apunta que la imatge periodística s'estructura a partir de convencions, que impliquen, entre altres, informar d'esdeveniments, situar la peça en l'espai i el temps, recrear o identificar els noms i els rols socials de les persones implicades en l'escena, o estructurar narrativament la peça relacionant-la amb fets noticiables.

Pel que fa al disseny de les pàgines, ha de ser atractiu, ha de cridar l'atenció, però també ha d'establir una jerarquia informativa, determinada per variables com la ubicació (més a prop de la capçalera de la pàgina, més important) o la mida (més extensió, més important) (Armentia, 2004).

En resum, l'anàlisi del nivell visual és tan important com la del nivell verbal, i s'hi inclouen els elements següents: tot el que està relacionat amb l'aspecte físic del text, com el nombre de pàgines, la ubicació, el volum, el capítol o la secció, i el paratext, que és tot el que acompanya el text, com les fotografies o les taules (Beacco i Darot, 1984, citats per Gutiérrez, 2010).

2.3. Deontologia periodística

Els periodistes, en el marc de la seva professió, han de respectar uns principis ètics recollits al codi deontològic. Un codi ètic o deontològic és "la constel·lació de criteris i principis o normes i regles que de forma explícita i sistematitzada un grup professional

es compromet a respectar i seguir en els seus comportaments com a tals professionals” (Barroso 2011: 141).

A Catalunya, el codi deontològic de referència del periodisme és l'elaborat pel Col·legi de Periodistes de Catalunya, organització creada el 1985 per una llei del Parlament. La versió actual del text data del 2013 i enumera 12 criteris, dels quals en reproduïm el títol a continuació:

1. Informar de manera acurada i precisa
2. Evitar perjudicis per informacions sense prou fonament
3. Rectificar les informacions incorrectes
4. Utilitzar mètodes lícits i dignes per obtenir informació
5. Citar les fonts i preservar el secret professional
6. Conciliar els drets individuals amb el dret del públic a saber
7. Evitar el conflicte d'interessos
8. No utilitzar en profit propi informacions privilegiades
9. Respectar el dret a la privacitat
10. Salvaguardar la presumpció d'innocència
11. Protegir els drets dels menors
12. Respectar la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral¹

El codi no explica què cal fer en cas que un periodista o un mitjà en violi algun dels principis. Per això Coca (1997) apunta que els codis ètics són, de fet, un pacte informal: “Un compromís de comportament d'uns professionals que responen només davant de si mateixos i davant de la seva consciència, perquè no hi ha res més fàcil que burlar molts dels preceptes que hi figuren sense que ho puguin descobrir terceres persones”.

¹ Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2016: 4-7

3. El cas del 23-S: context i cronologia

La matinada del 23 de setembre del 2019, agents de la Guàrdia Civil van escorcollar diversos habitatges a Mollet del Vallès, Sabadell, Cerdanyola del Vallès, Santa Perpètua de Mogoda, Sant Vicenç de Torelló i Sant Fost de Campsentelles. L'operatiu, batejat com a Operació Judes per l'institut armat, es va tancar amb nou detinguts, set dels quals van ser traslladats a Madrid i els altres dos, alliberats la mateixa tarda. Eren Clara Borrero, David Budria, Txevi Buigas, Alexis Codina, Xavier Duch, Eduard Garzón, Ferran Jolis, Jordi Ros i Germinal Tomàs.

Els detinguts estaven vinculats als Comitès de Defensa de la República (CDR)² i la fiscalia els va atribuir inicialment els delictes de terrorisme, rebel·lió i tinença d'explosius. El ministeri públic va explicar que en els escorcolls s'havien trobat substàncies que es podrien haver fet servir per a fabricar explosius, i el cas es va mantenir un mes sota secret de sumari. El jutge considerava que els activistes eren membres d'una organització anomenada Equip de Resposta Tàctica (ERT), un nom desconegut fins llavors. L'organització Alerta Solidària va assumir-ne la defensa. El dia 26 els detinguts van declarar davant del jutge, qui va ordenar presó provisional sense fiança per a tots set.

El cas va coincidir, els dies 25 i 26, amb el debat de política general al Parlament de Catalunya. Les declaracions polítiques, fossin en defensa o en contra dels detinguts, van prendre protagonisme, i l'independentisme va reaccionar al carrer en forma de manifestacions, perquè entenia l'operació com un muntatge en el marc de la repressió de l'estat espanyol.

² Els Comitès de Defensa de la República (CDR) es van crear abans del referèndum d'autodeterminació del primer d'octubre del 2017 com a Comitès de Defensa del Referèndum i es van canviar el nom per l'actual arran de la proclamació de la independència pel Parlament unes setmanes després. És el nom que reben diverses assemblees, majoritàriament locals, que defensen la independència de Catalunya des de la no-violència i es declaren transversals. El 2017 se'n comptaven 285 (Iglesias, 2017).

El 20 de desembre van sortir en llibertat els primers tres acusats després d'abonar una fiança. El 26 de desembre en sortien dos més, i el 10 de gener del 2020 eren alliberats els dos últims. El cas continua obert.

4. Metodologia

4.1. Mostra

En aquest estudi analitzem les edicions impreses de quatre diaris: dos editats a Catalunya (*El Punt Avui* i *La Vanguardia*) i dos editats a Madrid (*El País* i l'*ABC*). Per a la tria s'ha tingut en compte, a més del criteri territorial, l'ideològic, de manera que les línies editorials siguin variades, amb un diari independentista (*El Punt Avui*) i un d'unionista (*La Vanguardia*) catalans, i pel que fa als espanyols, un de tradicionalment considerat progressista (*El País*) i un altre de conservador (*ABC*), tots dos partidaris de la unitat d'Espanya.

El període de l'anàlisi comprèn una primera part de quatre dies entre el 24 i el 27 de setembre del 2019. Això és, des de l'endemà de les detencions fins l'endemà de l'ordre de presó provisional dictada pel jutge. A més, s'ha seleccionat l'endemà dels tres dies en què van ser alliberats per torns els acusats: el 21 i el 27 de desembre del 2019, i l'11 de gener del 2020.

L'anàlisi temporal més enllà de la mateixa setmana de les detencions ens permetrà analitzar el seguiment informatiu. Els temes que tracta un diari sovint s'allarguen diversos dies: el començament i el final dels fets no es pot explicar en una mateixa peça periodística, perquè encara no s'ha arribat al desenllaç. Tal com expliquen Buitrón i Astudillo (2005: 120), el seguiment no sempre es compleix:

“Sol passar, per exemple, que un matí el diari obre la portada a sis o cinc columnes amb una informació determinada, però, l'endemà, aquesta informació sobtadament ha deixat de ser rellevant i no apareix en primera pàgina i, a vegades, ni tan sols en pàgines interiors”.

Les peces periodístiques que analitzem són de dos tipus: les notícies, que serveixen per a estudiar la cobertura informativa, i els editorials, que són útils per a conèixer el posicionament del diari sobre els fets.

A continuació exposem les principals característiques de cada diari analitzat.

El Punt Avui

El primer número d'*El Punt Avui* va sortir el 31 de juliol del 2011, fruit de la fusió dels diaris *El Punt* i *Avui*. L'origen de l'*Avui* es remunta al 23 d'abril del 1976: va ser el primer diari en català des del 1939 amb vocació generalista i catalanista. Va néixer gràcies a una campanya de subscripció popular i l'editava Premsa Catalana. *El Punt* va sorgir a Girona el 24 de febrer del 1979 com un diari d'àmbit comarcal, editat inicialment per Edicions Comarcals. Gradualment va ampliar la cobertura territorial amb més edicions locals d'altres regions de Catalunya. Actualment, *El Punt Avui* és editat per Hermes Comunicacions i es distribueix arreu del Principat. Tenia 100.000 lectors diaris el setembre del 2019 (AIMC, 2019). La línia editorial és independentista i el seu marc de referència és Catalunya en primer terme i els Països Catalans en segon; la cobertura del procés d'independència dins de la secció *Nacional* —no hi ha una secció específica de política— es fa sota la capçalera *Catalunya vol viure en llibertat* (Gispert, 2019). Per a la nostra anàlisi fem servir l'*Edició Nacional* del diari, que té les següents seccions, per ordre d'aparició: Punt de Vista, Nacional, Europa-Món, Cultura i Espectacles, i Apunts. L'extensió total és d'unes 40 pàgines els dies feiners.

La Vanguardia

La Vanguardia, diari fundat el primer de febrer del 1881 pels germans Carlos i Bartolomé Godó, és editat pel Grup Godó. S'edita a Barcelona i es distribueix arreu d'Espanya. Fins al 2 de maig del 2011 es publicava només en espanyol, fins que va engegar una edició en català, amb els mateixos continguts. Tenia 549.000 lectors diaris el setembre del 2019 (AIMC, 2019). La línia editorial és autonomista, conservadora i monàrquica (Nogales i Mancinas, 2014). Per a la nostra anàlisi fem servir l'edició de *La Vanguardia en català*, que té les següents seccions, per ordre d'aparició: Sumari, Internacional, Política, Opinió, Tendències, Cultura, Cartellera, Esports i Economia. L'extensió total és d'unes 70 pàgines els dies feiners.

El País

El 4 de maig del 1976 sortia el primer número d'*El País*. És editat pel Grup PRISA i es publica a Madrid. El setembre del 2019 era el diari no esportiu d'Espanya amb més lectors: 1.013.000 cada dia (AIMC, 2019). Històricament ha estat molt proper al Partit Socialista (Nogales i Mancinas, 2014) i és considerat progressista. Per a la nostra anàlisi fem servir l'*Edición Nacional*, que té les següents seccions, per ordre d'aparició: Internacional, Opinión, España, Sociedad, Cultura, Deportes, Economía y trabajo, Gente, Pasatiempos i Pantallas. L'extensió total és d'unes 50 pàgines els dies feiners.

ABC

L'*ABC* és fundat el 1903 pel periodista Torcuato Luca de Tena y Álvarez-Ossorio. L'edita el grup Vocento i es publica a Madrid. Tenia 460.000 lectors diaris el setembre del 2019 (AIMC, 2019). És un diari conservador, catòlic i monàrquic, amb postulats anticomunistes (Nogales i Mancinas, 2014). Per a la nostra anàlisi fem servir l'edició de Madrid, que té les següents seccions, per ordre d'aparició: La dos, La tercera, Editoriales, Enfoque, Opinión, España, Internacional, Economía, Sociedad, Cultura, Deportes, Agenda, Cartelera, Madrid, Pasatiempos, Tiempo i Gente, Estilo & TV. L'extensió total és d'entre 70 i 120 pàgines els dies feiners.

4.2. Mètode d'investigació

En la nostra recerca apliquem l'anàlisi de contingut mitjançant una fitxa d'anàlisi que es pot consultar a l'annex i que té elements objectius propis de la metodologia quantitativa i altres elements interpretatius propis de la metodologia qualitativa. La fitxa serveix per a cada unitat d'anàlisi, que establim en la peça informativa del diari (sigui una notícia, un editorial o una peça de portada), i té 19 apartats o camps. A continuació expliquem els més importants.

Els camps de l'1 al 10 són majoritàriament identificatius. L'11 i el 12 es reserven per a l'anàlisi de les imatges, de les quals estudiem la mida dividida en tres categories: petita

(menys de dues columnes d'amplada), mitjana (de dues a tres columnes) i gran (més de tres columnes).

Per a l'apartat 13, *Fonts citades*, preveiem classificar les fonts en l'anàlisi posterior. Rodríguez (2016) estableix dues grans categories en periodisme de successos³: les fonts oficials i les no oficials. Les primeres vénen de l'autoritat de l'Estat o d'una institució pública o privada, i es divideixen en:

- Fonts institucionals. Representen un govern, una administració, un partit polític, etc. i parlen en representació de la seva institució.
- Fonts policials. Inclou la Policia Nacional d'Espanya, la Guàrdia Civil i la resta de cossos policials. Rodríguez (2016: 204) apunta que les notes de premsa policials sovint amaguen el que no afavoreix a la policia i que un periodista de successos no ha de fer servir fonts policials i prou.
- Fonts judicials. Són les que provenen de l'administració de la Justícia, com ara jutges i fiscals, però no pas advocats privats que defensen les parts. El principal obstacle d'accés a aquestes fonts, a Espanya, és el secret de sumari; no gensmenys, hi pot haver filtracions interessades (Rodríguez, 2016: 207).

En aquest treball, quan parlem de *versió oficial* ens referim a la que emana d'aquestes fonts oficials. En les fonts no oficials, en canvi, no hi ha cap intermediari oficial i no representen els interessos de cap govern ni institució. Rodríguez les classifica en tres grups:

- Fonts pròpies. Són persones pròximes als protagonistes: familiars, amics, veïns, etc. També s'hi inclouen els advocats privats de les parts i el tipus més habitual: les reservades o confidencials, que no són revelades pel periodista en aquells casos en què no es pot o no convé identificar-les: es fan servir frases

³ El cas objecte d'estudi, tot i les implicacions polítiques evidents, té un origen judicial, per això considerem que aspectes com la classificació de les fonts són equiparables al periodisme de successos o de tribunals més que no pas al periodisme polític.

del tipus “segons fonts consultades per aquest diari” o “fonts pròximes a la investigació”.

- Fonts protagonistes. Els protagonistes dels fets: els autors, les víctimes i els testimonis directes.
- Altres mitjans de comunicació.

En l'apartat 14 de la fitxa, *Ítems informatius*, s'indiquen els fets noticiables a què fa referència la peça periodística, i en l'apartat 15, *Estructura narrativa*, s'explica com està construït el text; en els editorials, aquest camp inclou també la tesi. L'apartat 16, *Terminologia*, recull els termes emprats en la peça per referir-se a dos conceptes: els detinguts i l'operació policial.

El contingut implícit del relat queda recollit al camp 17, així com les implicacions rellevants inferides de les proposicions. Finalment, els aspectes deontològics de l'anàlisi es tracten als camps 18 i 19. Al 18 s'enumeren els criteris vulnerats del codi del Col·legi de Periodistes de Catalunya, segons els números dels criteris reproduïts a l'apartat 2.3 (p. 8) d'aquest treball.

4.3. Hipòtesis

Volem validar o descartar les hipòtesis següents sobre l'objecte d'estudi:

1. Cada diari ofereix un enfocament propi dels fets mitjançant la inclusió, l'exclusió i la manera de presentar la informació.
2. Les capçaleres editades a Madrid no posen en dubte la versió oficial del cas.
3. Els diaris editats a Madrid vulneren el codi deontològic del periodisme.

5. Resultats

Els diaris estudiats van publicar 80 peces sobre el cas del 23-S durant el període de l'anàlisi. La llista l'encapçala *El Punt Avui*, amb 31 peces (de les quals, dos editorials); seguit per *La Vanguardia*, amb 17 peces (dos editorials); *El País*, amb 17 (un editorial), i l'*ABC*, amb 15 (dos editorials i una peça breu de tipus editorial titulada "La frase del día"). Les notícies apareixen sempre en la mateixa secció del diari: Nacional a *El Punt Avui*, Política a *La Vanguardia* i Espanya a *El País* i l'*ABC*. *El Punt Avui* i *La Vanguardia* empren els mateixos avanttítols que fan servir per a emmarcar les notícies relacionades amb el procés independentista —*Catalunya vol viure en llibertat* el primer diari i *El conflicte català* el segon—. Els altres dos diaris fan servir només una vegada cadascun aquest recurs: l'*ABC* amb l'avanttítol *El desafío separatista* i *El País* amb *El desafío independentista*, expressions en què el mot *desafío* té una connotació negativa.

La majoria de les peces es concentren entre el 24 i el 27 de setembre, i hi ha un descens notable els tres dies en què els acusats surten de la presó, mesos després (figura 1).

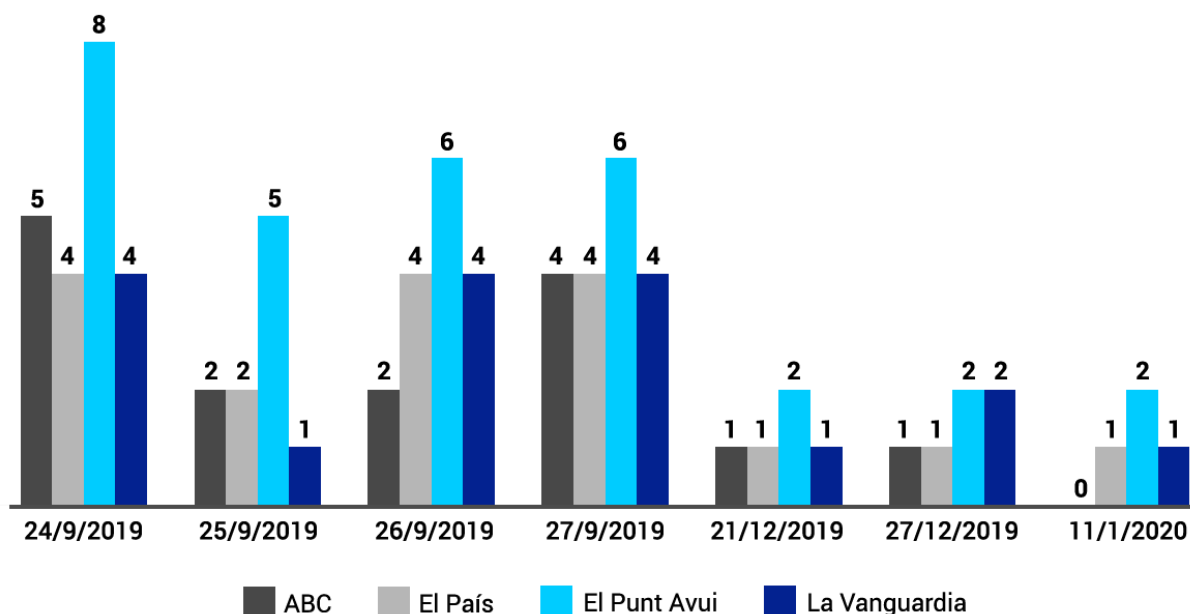

Figura 1. Peces publicades cada dia per diari (incloses les de portada). Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa a l'extensió (vegeu la figura 2), el percentatge de peces de mitja pàgina o més és del 66,66% a *El Punt Avui*, del 78,58% a *La Vanguardia*, del 42,85% a *El País* i del 75% a l'*ABC*. Les que ocupen una pàgina o més representen el 23,80% a *El Punt Avui*, el 35,72% a *La Vanguardia*, el 7,14% a *El País* i el 33,33% a l'*ABC*. Observem, doncs, que el diari del grup PRISA és el que notablement dedica menys pàgines al cas de les detencions, perquè opta majoritàriament per formats de menys de mitja pàgina (sobretot quarts de pàgina i peces d'una sola columna). Per contra, l'*ABC* i *La Vanguardia* prefereixen formats llargs, com també —en menor mesura— *El Punt Avui*.

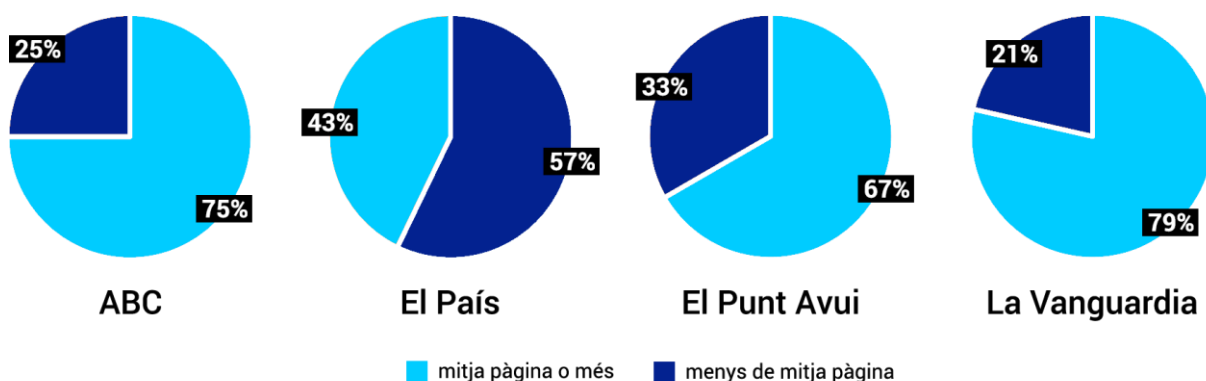

Figura 2. Extensió de les peces publicades en cada diari (excepte peces de portada). *Font:*
Elaboració pròpia.

Els dies 24 de setembre (l'endemà de les detencions) i 27 de setembre (l'endemà de l'empresonament dictat pel jutge) el cas apareix a la portada de totes les capçaleres. *El Punt Avui* imprimeix un titular (a vegades més d'un) a la primera pàgina cada dia de l'estudi, mentre que els altres diaris només hi tornen el 26 de setembre en el cas d'*El País* i el 27 de desembre en el cas de *La Vanguardia*.

5.1. La cobertura dia a dia

Primer dia: 24 de setembre del 2019

A continuació analitzem en profunditat la cobertura informativa de cadascun dels dies del període. El primer és el 24 de setembre del 2019, l'endemà de l'operació policial i de les detencions.

L'ABC arribava als quioscos amb el següent titular a la portada: "Torra lamenta la «represión» contra el terrorismo catalán". A tota pàgina, una fotografia d'un agent TEDAX de la Guàrdia Civil, de l'àrea especialitzada en desactivació d'explosius, que porta una caixa de material confiscat. Els subtítols amplien la informació afirmant que els membres dels CDR detinguts "planeaban atentar con explosivos contra un cuartel de la Guardia Civil y el Parlament tras la sentencia del 1-O" i que "protegieron un encuentro secreto del Govern con emisarios de los golpistas fugados [en referència als membres del govern Puigdemont exiliats el 2017]". La portada és representativa de l'enfocament que el diari manté en tot l'episodi, en què no només l'acusació de terrorisme esdevé el centre del relat, sinó que els detinguts són directament qualificats de terroristes, sense que es respecti la presumpció d'innocència. Per assentar aquest enfocament, l'ABC centra els esforços en dos elements que es *veuen* sense que calgui aturar-se a llegir el cos de les notícies: els titulars i les fotografies. La portada presenta dos temes propis del diari, que no recull —no en els mateixos termes ni amb la mateixa èmfasi— cap altre diari d'aquest estudi, i que desenvolupa en peces interiors: la preparació d'un atemptat en una caserna de la Guàrdia Civil i l'organització d'una trobada amb un enllaç dels independentistes exiliats.

La notícia principal de l'interior del diari explica les detencions posant el focus en un atemptat que s'assegura que els detinguts preparaven. "Los detenidos de los CDR querían atentar contra el cuartel de Canovellas", diu el títol de la peça que es desplega en dues pàgines acompanyada d'una fotografia a quatre columnes de la caserna de la Guàrdia Civil de Canovelles (Vallès Oriental) i d'una altra instantània, molt més petita, d'un detingut emmanillat i escortat pels agents, tots amb la cara pixelada. L'ABC explica, amb frases afirmatives, citant fonts reservades i sense aportar cap prova, que els detinguts preparaven aquest atemptat a la caserna i un "atac" al Parlament, i que als escorcolls s'ha trobat material explosiu que havien provat en una pedrera, munició i una arma curta de 9 mm. Insisteix en la violència dels detinguts i de l'independentisme en general. Les fonts reservades són el pilar que aguanta la notícia, molt detallada tot i el secret de sumari del cas. El diari pren partit a favor de la Guàrdia Civil i incorpora al text frases valoratives i en primera persona, com ara: "Como cabía esperar, la respuesta a la operación judicial del independentismo político,

personificado en Quim Torra, presidente de la Generalitat, se centró en intentar desprestigiar a la Justicia y la Benemerita". Per al diari, l'Administració de Justícia i la Guàrdia Civil són actors inapel·lables als quals no es pot qüestionar. Al paràgraf final es recull la reacció de Quim Torra a Twitter, però manquen altres reaccions de l'àmbit independentista. L'enfocament de la notícia, i especialment el titular i la fotografia, que ajunten els conceptes "atemptat" i "Guàrdia Civil", al·ludeix al terrorisme d'ETA.

L'ABC publica una altra peça que funciona com a complement de l'anterior, en què explica, citant altra vegada fonts reservades, que els detinguts haurien fet d'enllaç en una reunió entre un enllaç dels exiliats del govern de Carles Puigdemont i un representant del govern de la Generalitat. Els exiliats són tractats de "fugados", i la meitat del text repassa els càrrecs que els atribueix la Fiscalia i l'estat dels seus processos d'extradició. D'aquesta manera, el diari relaciona uns presumptes terroristes no només amb l'independentisme català, sinó també amb dos governs de Catalunya (el de Carles Puigdemont i el de Quim Torra).

Per acabar, l'ABC situa el cas en el marc de la violència del "secesionismo catalán" i estableix Terra Lliure com a precedent de les detencions, amb una peça de context titulada "De Terra Lliure a los CDR, la violencia del secesionismo catalán". Una vegada més, es dóna per suposada la violència dels CDR sense proves i sense judici. Es repassa la història de Terra Lliure i se citen els noms de Carles Puigdemont, Artur Mas i els partits CUP i ERC tot vinculant-los amb antics membres de l'organització armada. En la mateixa peça es recullen reaccions de tres polítics espanyols i s'inclou una fotografia d'una manifestació per la llibertat dels detinguts.

El País obre l'edició amb una portada sense fotografia i el títol "El juez detiene por terrorismo a nueve miembros de los CDR". El subtítol destaca un suposat futur atemptat, com a l'ABC: "Los independentistas escondían material para fabricar explosivos y planeaban atentar en octubre". Tret d'aquesta frase, en la resta del text i de les peces del dia la informació apareix atribuïda correctament i respectant la presumpció d'innocència. A l'interior, el titular és més aviat neutre: "El fiscal acusa a nueve miembros de los CDR de crear un grupo terrorista", tot i que també s'insisteix

en el citat atemptat. D'aquest atac no se n'afirma la ubicació (Canovelles), com sí que fa l'ABC. La notícia principal, d'una pàgina, es basa en la versió de la fiscalia, no qüestionada, i en algunes fonts reservades. Va acompanyada d'una fotografia en què es veu un detingut escortat per la policia, amb les cares sense censurar. *El País* compara el cas amb els dels també activistes dels CDR Tamara Carrasco i Adrià Carrasco.

Les reaccions polítiques a les detencions queden recollides en una peça a part, amb més espai per a independentistes que per a unionistes. La cobertura s'acaba amb una peça de context en què es fa un perfil de tres dels detinguts, presentats com a activistes per la independència. Serveix per oferir la versió dels arrestats, en boca d'un dels pares.

El Punt Avui bateja l'operació policial com a "Operació sentència" en la frase que presideix la portada. Així, entén els fets com un capítol previ a la publicació de la sentència del judici del procés (que seria finalment el 14 d'octubre, tres setmanes després). La portada té diverses parts: sota el títol esmentat, es qualifica l'operació de "ràtzia". La fotografia és per a una de les manifestacions de protesta, a Sabadell, sota la qual un altre títol destaca les "mobilitzacions arreu del país". Al costat es recullen unes declaracions de Quim Torra.

A l'interior, la notícia central té un titular sintètic: "Operació contra els CDR", amb una fotografia a sis columnes —la peça sencera ocupa una pàgina i mitja— en què es veu mitja dotzena de guàrdies civils amb la cara pixelada traginant material confiscat. El text contraposa al començament l'objectiu del jutge de "neutralitzar l'activitat d'un grup terrorista de caràcter secessionista català" amb una declaració de Quim Torra que diu que tot plegat és un intent de "construir un relat de violència". El diari explica la versió de la fiscalia i no fa servir fonts reservades pròpies, si bé en reproduïx una a través de l'agència EFE. També recull diverses reaccions polítiques. A més, incorpora a part una crònica d'una manifestació a Sabadell durant l'escorcoll al domicili de Xavi Duch, amb opinions dels veïns, que es mostren incrèduls, i una acció de protesta irònica amb sabó de rentar plats que serveix per al títol de la peça, escrit entre cometes: "Nosaltres

també tenim Fairy a casa". *El Punt Avui*, doncs, posa en dubte l'operació policial de diverses maneres: amb els qualificatius de "ràtzia" i "operació sentència", amb la crònica que narra l'acció de protesta amb Fairy destacada al títol, i amb la comparació amb el cas de Tamara Carrasco que es fa a la peça següent.

Efectivament, la notícia central va acompanyada d'una altra peça que recull les declaracions de Carrasco en un acte de suport organitzat per l'Assemblea Nacional Catalana i que estableix un paral·lelisme entre els dos casos, tant per la presència de l'acusació de terrorisme com per la manca de proves concloents de la policia.

Una altra comparació que fa *El Punt Avui* és amb l'Operació Garzón del 1992, en una peça de context titulada "Els precedents del 92". D'aquesta manera, el diari entén que l'operació contra els activistes dels CDR és una farsa, igual que l'actuació contra Terra Lliure i l'anomenada Operació Dixan del 2003, dita així perquè els suposats explosius que va trobar la policia a uns presumptes gihadistes van resultar ser detergent.

Per acabar, el diari del grup Hermes informa en una peça separada de diverses manifestacions que s'han organitzat en municipis catalans per protestar contra les detencions. Ho il·lustra amb fotografies de tres concentracions diferents.

Per a la portada, *La Vanguardia* prefereix un titular menys interpretatiu: "La Fiscalia acusa nou independentistes de preparar atemptats", acompanyat de la fotografia d'un dels detinguts escortat per la policia, la mateixa que publiquen l'*ABC* i *El País*. Al subtítol apareix la reacció del "sobiranisme", que "denuncia un intent de criminalització". A l'interior, el títol de la notícia central destaca el temps que feia que la policia investigava els detinguts: "La Guàrdia Civil va escoltar i gravar un any i mig els radicals detinguts". L'extensió del text és de poc més d'una pàgina i inclou la fotografia d'un altre detingut escortat pels guàrdies civils. A més de la durada de la investigació, el diari posa èmfasi en els precursors per a explosius trobats i en algun cas se'n detallen les propietats. El text explica la versió de la fiscalia i de la Guàrdia Civil, i d'una font reservada, però tota la informació està atribuïda i respecta la presumpció d'innocència.

Hi ha elements contradictoris que resten credibilitat al relat: un titular secundari destaca: “Els investigadors troben material per fabricar substàncies incendiàries”, cosa que alimenta l’acusació de terrorisme, però llavors al cos s’afirma que “són materials que s’adquireixen sense cap tipus de control al carrer”. En la mateixa línia va l’última frase, en boca dels advocats: “un dels locals registrats és un espai que s’utilitza per guardar material pirotècnic de correfocs de la festa major”. Aquestes contradiccions són elements que desmenteixen la versió oficial, però el diari els presenta simplement com una segona versió dels fets, en lloc d'utilitzar-los per qüestionar la Fiscalia i la Guàrdia Civil.

Les reaccions dels polítics es recullen en una peça a part, que lliga les detencions amb la futura publicació de la sentència del procés, com *El Punt Avui*, i compara l’operació amb els escorcolls del 20 de setembre del 2017; considera que n’és una “rèplica a baixa escala”. S’hi imprimeix una fotografia d’una manifestació de protesta davant de la caserna de la Guàrdia Civil a la Travessera de Gràcia de Barcelona.

Segon dia: 25 de setembre del 2019

El segon dia els diaris ofereixen peces de seguiment del cas i aprofundeixen en els fets. L’*ABC* posa el focus en un dels detinguts, Txevi Buigas, i explica que va ser cap de llista d’una candidatura d’Esquerra Republicana a Folgueroles el 2011; en fa també un breu perfil, complementat amb declaracions de l’alcalde. A més, recull la reacció de Quim Torra a les detencions en una carta enviada a Pedro Sánchez. Aquest tema serveix per vincular els detinguts amb dues persones clau de l’independentisme: Oriol Junqueras, a qui es mostra en una fotografia adjunta, en un acte electoral donant suport a un acusat de terrorisme quan es presentava a unes eleccions set anys enrere, i Quim Torra, de qui es manipulen unes declaracions en què animava els CDR a collar el govern; així se’l presenta com a instigador i responsable.

El País fa un perfil genèric dels detinguts, tot destacant-ne l’edat i que tenen fills. Fa referència a causes judicials pendents per desordres públics, en la implicació en

moviments socials i activisme, i s'explica que Buigas va ser regidor per ERC a Folgueroles. Com l'ABC, recull la reacció de Torra.

El Punt Avui dedica més d'una pàgina a qüestionar la fiscalia, mitjançant declaracions del president de l'associació professional Jutges per a la Democràcia i de l'organització encarregada de defensar els detinguts, Alerta Solidària, que denuncien irregularitats. A això s'hi suma un perfil del fiscal, Miguel Ángel Carballo: se'l presenta com a algú molt connotat políticament contra l'independentisme per la seva implicació en el cas de Tamara Carrasco, en el 20-S del 2017 i en el dels joves d'Altsasu. En una altra peça, amb un estil de crònica s'explica el moment de la detenció de diversos CDR a Sabadell. Es reproduïxen declaracions de veïns que van ser-ne testimonis i amics dels detinguts. El to del text és de rebuig a l'operació policial, sobretot pel titular, que és la declaració d'un veí: "Semblava un país en guerra". En el marc de les reaccions polítiques, el diari recull declaracions de Quim Torra i de diversos regidors de l'Ajuntament de Barcelona.

La Vanguardia aprofundeix en els suposats explosius i assegura en un titular: "Els nou detinguts fabricaven material incendiari des del maig". Fa aquesta afirmació basant-se en fonts reservades i en la mateixa Guàrdia Civil. El diari fa un esforç per aplicar un marc de terrorisme als detinguts, i explica informació que fins llavors només havia publicat l'ABC: que els detinguts havien provat els explosius en una pedrera i que la policia ha trobat una arma de foc als escorcolls. També es reproduïxen declaracions de Quim Torra.

Tercer dia: 26 de setembre del 2019

El tercer dia està marcat per dues notícies: d'una banda, la reacció dels diputats al Parlament durant el debat de política general —especialment la del president Torra i la de Lorena Roldán (Ciutadans)— i la "confessió" de dos dels detinguts en l'interrogatori de la Guàrdia Civil.

Sobre l'últim punt, l'*ABC*, *El País* i *La Vanguardia* hi dediquen un titular, mentre que *El Punt Avui* només ho esmenta breument en una peça que tracta un altre tema, i sense fer servir l'expressió "confessió": diu que "s'haurien autoinculpat", sense entrar en el contingut d'aquesta autoinculpació. L'*ABC* i *El País* expliquen que els detinguts han confessat fabricar explosius, a partir de fonts reservades. El diari de Vocento, a més, desmenteix les denúncies d'irregularitats fetes per Alerta Solidària, fent servir una font reservada, i el de PRISA remarca la descoberta d'un nou precursor d'explosius, "uno de los explosivos que utilizaba ETA". *La Vanguardia*, en canvi, no parla d'explosius, sinó de "sabotatges" i de "substàncies incendiàries" que havien de servir per a fer barricades. El rotatiu d'Hermes, per la seva banda, recull les denúncies d'irregularitats en el dret de defensa fetes per Alerta Solidària i reproduïx declaracions de rebuig d'altres organitzacions pro-Drets Humans; informa, també, d'una nova manifestació.

L'altre esdeveniment informatiu del dia és el debat de política general al Parlament, en què el president i els diputats defensen o desqualifiquen els detinguts. L'*ABC* hi centra poc l'atenció i es limita a confrontar unes declaracions de Torra i de Lorena Roldán. *El País* també reproduïx les mateixes declaracions, però hi dóna més importància perquè en parla al titular: "Torra arremete en el Parlament contra la justicia y la democracia española". Per la seva banda, els dos diaris catalans dediquen una peça separada a les declaracions de Roldán en què compara els CDR amb el terrorisme d'ETA tot mostrant una fotografia de l'atemptat de Vic del 1991. *La Vanguardia* les reproduïx sense comentari, i *El Punt Avui* hi introdueix valoracions qualificant les frases d'incendiàries el marc d'una "estratègia" per a associar l'independentisme amb el terrorisme. Tots dos diaris recullen les declaracions de Torra en una peça més àmplia sobre el debat de política general. *La Vanguardia*, a més, dedica una peça a Pedro Sánchez, que demana a Torra que condemni "tota possible violència".

Quart dia: 27 de setembre del 2019

La cobertura del 27 de setembre també té dues parts: la decisió del jutge de dictar presó per als detinguts i la corresponent reacció al Parlament amb enfrontaments dialèctics entre els diputats, en la segona jornada del debat de política general en la

qual es van aprovar mocions que legitimaven la desobediència civil i institucional i demanaven la retirada de la Guàrdia Civil de Catalunya.

L'anunci de presó té un paper secundari en tots els diaris menys a *El Punt Avui*, perquè prioritzen els fets del Parlament. L'*ABC* lliga els dos conceptes i hi dedica la portada: "Los CDR imponen su ley en el Parlament". A la fotografia que ocupa tota la pàgina s'hi veuen els diputats de Ciutadans abandonant l'hemicicle, amb Carlos Carrizosa, president del grup parlamentari, amb posat acusatori. El diari vol transmetre, amb la fotografia i el títol, una imatge de caos al Parlament. L'ús del terme *imposició*, complementat amb l'agitació que transmet la fotografia, remet al marc de "cop d'estat independentista" que aquest diari ha utilitzat especialment des del 2017. De fet, en les pàgines interiors es compara el ple amb els de "màxima tensió" de la tardor del 2017. Sobre l'empresonament, l'*ABC* estructura la notícia de manera que justifica la decisió del jutge, recupera informació sobre els escorcolls i parla d'una nova confessió dels detinguts, ara davant del magistrat, citant fonts reservades. Tot plegat sota l'avantítol "El independentismo cierra filas con los violentos".

El País il·lustra la crispació al Parlament a la portada amb la instantània d'una discussió entre Ernest Maragall (ERC) i Carrizosa: "El independentismo retoma en el Parlament la vía de la desobediencia". A l'interior, senyala negativament Quim Torra per aplaudir els detinguts —"El president Quim Torra se dejó llevar por su espíritu activista y se apuntó a aplaudir y a corear"— i recull reaccions dels partits polítics, amb especial èmfasi a la de Carlos Carrizosa. Com l'*ABC*, compara el ple amb els "moments més tensos" de la tardor del 2017. Sobre els detinguts, a més d'informar de l'empresonament (atribueix als acusats la planificació d'una trobada perillosa vinculada amb un fundador de Terra Lliure), publica una peça específica en què assegura que els detinguts tenien fotos de comissaries dels Mossos d'Esquadra (és l'únic rotatiu que ho publica), citant fonts reservades.

La Vanguardia considera que l'enfrontament dialèctic al Parlament és "la picabaralla de les picabaralles", tot i que no entra en detalls sobre el que van dir els diputats, ni en recull declaracions; se centra en les mocions aprovades. El relat sobre

l'empresonament dels CDR es basa pràcticament tot en la interlocutòria del jutge, però s'expliquen les estratègies de defensa dels acusats i s'informa de diverses manifestacions de suport.

Per a *El Punt Avui*, la notícia del dia és l'empresonament, amb la frase “Presó incondicional” a la portada, que també recull una foto de Carrizosa amb posat acusatori i irat a l'hemicicle del Parlament. A l'interior, el diari reproduïx els arguments del jutge i en senyala contradiccions. Quan el jutge diu que l'Equip de Resposta Tàctica (ERT), el “sector més radical” dels CDR, té una estructura clandestina i jeràrquica, el diari hi respon: “Tanmateix, els CDR s'han constituït arreu del país i funcionen de manera assembleària i oberta a tothom”. A continuació, posa de manifest que tot i l'alt nivell de professionalització al·legat pel jutge, “no detalla cap objectiu per provocar els suposats estralls o sabotatges” i que “tampoc cita en la part pública de la interlocutòria cap material per elaborar explosius trobat als investigats”. En una altra peça, el diari fa un perfil de cada acusat amb dades com l'edat, la professió i la vinculació amb l'activisme o la política, i assegura: “Vist per separat, el que l'Audiència Nacional considera una organització criminal de naturalesa terrorista sembla més aviat un grup heterogeni i dispers d'activistes vinculats als CDR dels seus respectius municipis”. Sobre el ple del Parlament, fa responsable Carlos Carrizosa de l'ambient encès; diu que va prendre la paraula per “crisar la sessió” i que va fer una “sobreactuació”. La cobertura acaba amb una peça que explica diverses de les manifestacions de suport als detinguts.

L'alliberament

La cobertura de l'alliberament dels acusats en tres dies diferents és molt més modesta, amb una sola peça per dia i majoritàriament de mida reduïda. N'informen tots els diaris, llevat de l'*ABC*, que no diu res sobre la sortida en llibertat dels dos últims empresonats, en l'edició de l'11 de gener del 2020.

El Punt Avui i *La Vanguardia* es limiten a explicar els motius que al·lega el jutge per alliberar-los i les mesures cautelars que els apliquen. L'*ABC* i *El País* s'hi mostren més

aviat en desacord i insisteixen en l'acusació de terrorisme; fan servir el mot *cèl·lula* per referir-s'hi i repassen el suposat paper delictiu de cada acusat dins del grup.

El dia del segon alliberament, el 27 de desembre, *La Vanguardia* ofereix un enfocament propi en què la posada en llibertat queda en segon pla: "L'Audiència Nacional rebaixa ara la possessió d'explosius dels CDR", titula, i explica que l'Audiència Nacional reconeix que els acusats només tenien substàncies precursors. Això tres mesos després que el mateix diari situés els explosius al centre del relat.

5.2. Fotografies

La Vanguardia és el diari amb una proporció més elevada d'imatges en les seves peces: en publica en 12, cosa que representa el 70%. *El Punt Avui* acompanya de fotografies un 61% de les peces i l'*ABC*, un 60%. A la cua hi ha *El País*, amb només el 35%. Al diari del grup Vocento la meitat de les imatges són grans (de més de tres columnes), tenint en compte que hi ha dues portades amb fotografies que ocupen tota la pàgina. A la resta de capçaleres la mida habitual és la mitjana, de dues o tres columnes. A *El Punt Avui* hi ha un clar predomini de les instantànies que mostren manifestacions i actes de suport als detinguts: representen el 57% del total. A l'*ABC* dominen a parts iguals els moments del desplegament policial del 23 de setembre i instantànies dels polítics al Parlament. *El País* destaca l'operació policial, i a *La Vanguardia* són majoritaris els polítics i les manifestacions (figura 3).

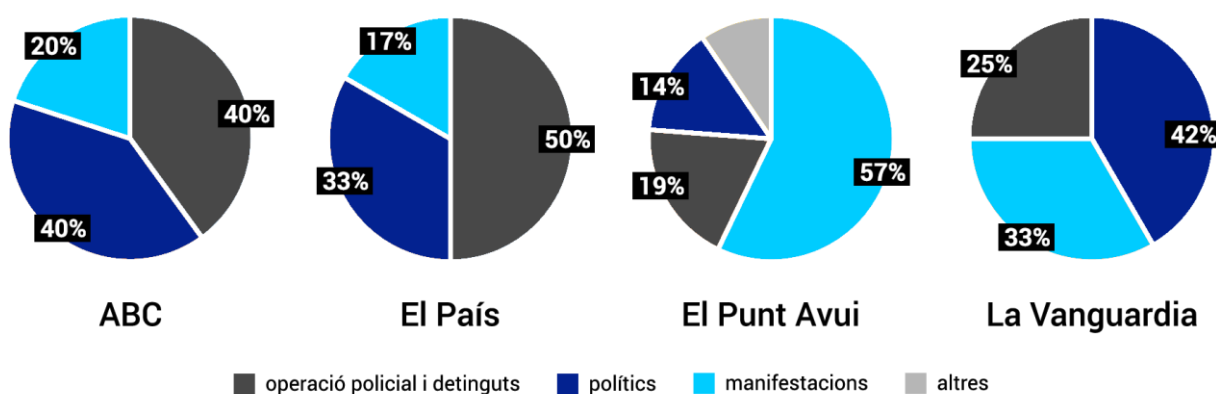

Figura 3. Subjectes principals de les imatges publicades en cada diari. Font: Elaboració pròpia.

5.3. Fonts

El diari que fa servir més varietat de fonts és *El Punt Avui* (71). El segueixen *El País* (52), *La Vanguardia* (41) i l'*ABC* (38). La proporció de fonts oficials és majoritària, com és habitual en periodisme de successos i de tribunals, i oscil·la segons el diari entre el 68% i el 80% del total de les fonts. Aquesta sobredimensió és per l'ús abundant de les fonts de tipus *institucional*, etiqueta dins la qual hem encabit tots els representants de partits polítics, d'acord amb la classificació i definicions que exposem a l'apartat de Metodologia. A causa de la naturalesa política del cas, els diaris recullen tot de reaccions polítiques i dels governants. Cal no oblidar, a més, que el període d'anàlisi coincideix amb el debat de política general al Parlament de Catalunya. Així s'explica, doncs, que si restem les fonts institucionals de les oficials i comptem únicament les judicials i policials, les oficials només representin l'11% del total a *El Punt Avui*, el 16% a l'*ABC*, el 21% a *El País* i el 29% a *La Vanguardia*.

Entre les fonts institucionals s'hi troben, doncs, càrrecs polítics de tots els partits amb representació parlamentària, tant catalans com espanyols: diputats, regidors, alcaldes, ministres espanyols i els presidents català i espanyol. Precisament el president de la Generalitat, Quim Torra, és, d'entre totes les fonts, la més repetida en dos diaris: l'*ABC* i *El Punt Avui*. A *El País* la més citada és la fiscalia, i a *La Vanguardia*, la diputada de Ciutadans al Parlament Lorena Roldán i la Guàrdia Civil (figura 4).

ABC	El País	El Punt Avui	La Vanguardia
Quim Torra (4) Fiscalia (3)	Fiscalia (4) Quim Torra (3)	Quim Torra (5) Fiscalia (4) Alerta Solidària (4) Lorena Roldán (3)	Lorena Roldán (4) Guàrdia Civil (4) Quim Torra (3)

Figura 4. Fonts més citades en cada diari, a partir de tres cites. Entre parèntesis, nombre de cites.

Font: Elaboració pròpia.

De tornada a les fonts institucionals, les hem classificat ideològicament segons la seva posició sobre la independència de Catalunya. Les fonts independentistes són

majoritàries en tres diaris: l'ABC (70% davant d'un 25% d'unionistes), *El País* (54% contra un 38%) i *El Punt Avui* (50% contra un 34%). En canvi, *La Vanguardia* fa servir un 57% de fonts institucionals unionistes davant del 33% d'independentistes.

Dins de les fonts oficials, a part de les institucionals hi ha també les judicials i les policials. En conjunt, aquestes tenen poc pes, tal com hem vist més amunt. Qui en fa servir més de judicials és *La Vanguardia* (20%), i no fan servir fonts policials l'ABC ni *El Punt Avui*.

Vegem ara el tipus de fonts no oficials que empra cada diari. La gran majoria són fonts pròpies, tot i que hi ha fonts protagonistes a l'ABC, que cita una declaració a la comissaria dels detinguts a través d'altres mitjans de comunicació, i a *El País*, que recull declaracions de dos detinguts fetes dies abans dels arrestos. D'entre les fonts pròpies, el diari que n'empra més varietat és *El Punt Avui* (figura 5): advocats i familiars dels detinguts, i és l'únic que recorre a veïns testimonis dels escorcolls i a manifestants de les diverses concentracions que es convoquen en el període objecte d'estudi. També citen advocats i familiars *El País* i *La Vanguardia*, tot i que en menor mesura que la capçalera del grup Hermes. L'ABC, en canvi, no recull cap d'aquestes fonts i es basa en reservades i en una declaració dels detinguts davant de la Guàrdia Civil, com ja hem dit.

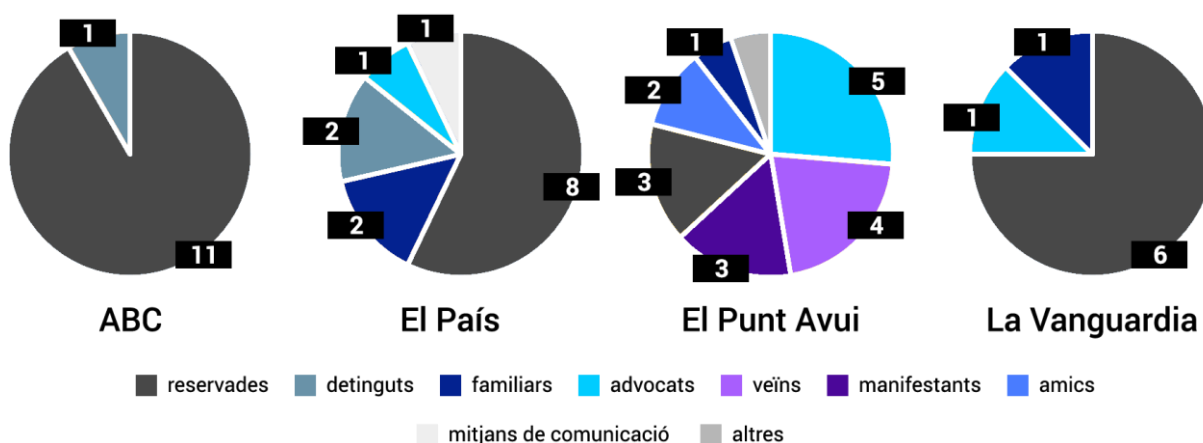

Figura 5. Tipus de fonts no oficials citades en cada diari, en xifres absolutes. *Font: Elaboració pròpia.*

En el cas que ens ocupa, i vistos els paral·lelismes amb el periodisme de successos i de tribunals, són freqüents les filtracions i l'ús de fonts reservades del tipus “fonts pròximes a la investigació” o “segons ha pogut saber aquest diari”. L'*ABC* és qui emprava més aquest recurs: més d'una quarta part (29%) de totes les fonts són reservades. *El País* i *La Vanguardia* en tenen un 15% i *El Punt Avui*, només un 4%. El diari del grup Hermes fa servir tres fonts reservades, i dues no són de l'àmbit policial ni judicial, sinó persones que “coneixen” els detinguts i de qui no es diu el nom.

5.4. Tractament de la versió oficial

La versió oficial, que és la que difonen les fonts oficials —cossos policials, jutges i fiscalia—, és l'origen del cas del 23-S i per aquest motiu és la que articula el relat en tots els mitjans analitzats. En un episodi de naturalesa judicial com el que estudiem, en què la versió de l'estat té prou autoritat per imposar-se, cal veure quina credibilitat li atorguen els mitjans.

Per a l'*ABC* la credibilitat és absoluta. És més, assumeix la versió oficial com a pròpia considerant culpables els detinguts i fa servir fonts reservades pròpies per confirmar-la i reforçar-la, a la vegada que atribueix noves conductes delictives als acusats. No explica cap altra versió de contrast, ni tan sols la de les defenses, citades només per desmentir-ne les denúncies d'irregularitats del cas.

A *El País* la versió de les defenses és anecdòtica i la que preval és l'oficial. En menor mesura que l'*ABC*, també fa algun intent per reforçar-la quan publica el tema propi sobre la suposada possessió de fotografies de comissaries dels Mossos.

A *La Vanguardia* també predomina la versió oficial, tot i que a partir del 26 de setembre incorpora el relat dels detinguts (“Dos detinguts confessen que preparaven sabotatges”), però no el de les defenses. Tot i la incompatibilitat de les dues versions, el diari no en senyala cap contradicció, per la qual cosa la versió oficial queda sense

qüestionar. El relat policial i les proves recollides per la Guàrdia Civil, com les substàncies incendiàries, reben una cobertura destacada.

A *El Punt Avui*, si bé la versió oficial marca el relat com a la resta de capçaleres, el qüestionament és constant mitjançant la presència de la versió de les defenses i les denúncies d'irregularitats, la cobertura de la reacció popular en forma de manifestacions, i el senyalament de contradiccions en el relat judicial com les del 27 de setembre (vegeu la fitxa 58 a l'annex). És l'únic diari que no reproduïx acríticament la versió de les institucions de l'Estat.

5.5. Terminologia

Hem estudiat les formes emprades pels diaris per a referir-se a dos dels conceptes clau del cas: els detinguts i l'operació policial. En relació amb els detinguts, la majoria de vegades opten per aquesta denominació genèrica o per algun dels seus sinònims (arrestats, encausats, empresonats...). En tots els diaris excepte a *La Vanguardia*, més de la meitat de les fórmules emprades contenen la paraula *detinguts* o algun sinònim. Al diari del grup Godó l'ús majoritari és la referència als Comitès de Defensa de la República, que és el segon recurs més utilitzat a les altres capçaleres: expressions com “els CDR” o “membres dels CDR”.

L'*ABC* els anomena en cinc ocasions *radicals* o de l'*ala radical dels CDR*, així com *violents*. *La Vanguardia* també els diu *radicals* tres vegades. Les referències a la ideologia (*independentistes*) apareixen també a *La Vanguardia* i a *El País*. El diari de Godó també s'hi refereix com a *activistes*, igual que *El Punt Avui*. Aquest últim també empra en alguna ocasió les expressions “ciutadans vinculats als CDR” i “veïns detinguts”.

Tots els diaris citen els Equips de Resposta Tàctica (o Tècnica) com el grup del qual, segons el jutge, formarien part els acusats, tot i que *El Punt Avui* és l'únic que explica que és un “grup fins ara desconegut”.

Sobre l'operació policial, l'ABC, *El País* i *La Vanguardia* s'hi refereixen poques vegades, i sempre amb la denominació genèrica o amb l'oficial, *Operació Judes*. *El Punt Avui* és més variat en el vocabulari i fa servir les formes següents, connotades negativament contra l'operació: *acció contra els CDR*, *cop contra els CDR*, *ofensiva policial* i *ràtzia*, tot i que la forma més freqüent continua sent *Operació Judes*.

D'altra banda, l'ABC fa servir terminologia connotada negativament en altres conceptes relacionats amb el procés d'independència: *golpistas* en referència als polítics exiliats el 2017 i *huelga salvaje* per a la vaga general del 8 de novembre del 2017. A més, fa servir traduccions espanyoles de topònims catalans com *Canovellas* en lloc de Canovelles.

5.6. Línia editorial

Els editorials publicats en aquest episodi confirmen el posicionament dels diaris respecte el cas del 23-S i casen amb l'enfocament que donen a la cobertura informativa.

L'únic que pren una posició de rebuig a les detencions és *El Punt Avui*. No atorga credibilitat a les acusacions i les entén com una estratègia que vol relacionar l'independentisme amb la violència i el terrorisme perquè l'Estat pugui reprimir-lo, davant de la dificultat de combatre'l en democràcia. Així ho explica:

“Tant el context de repressió policial i judicial, com els precedents de Tamara Carrasco i Adrià Carrasco, als qui es va atropellar amb acusacions de terrorisme, rebel·lió i sedició abans de deixar-ho en una acusació per desordres públics, obliguen a ser molt escèptics amb aquesta nova operació que implica l'Audiencia Nacional i el Ministeri de l'Interior.

[...]

La resposta a aquesta dificultat [de combatre el sobiranisme en democràcia] ha estat l'estratègia persistent –i gens innocent– de criminalitzar el moviment independentista català relacionant-lo amb la violència i el terrorisme, de manera que l'Estat tingui

coartada per reprimir i liquidar l'amenaça a l'"statu quo" amb la policia i el sistema judicial."

"Nova operació policial a Catalunya". *El Punt Avui* (24 setembre 2019).

Després que el jutge enviï els detinguts a la presó, el diari insisteix en la tesi de criminalització de l'independentisme i compara el cas amb l'existència de presos polítics i exiliats.

L'*ABC* i *El País* mantenen posicions bel·ligerants contra els detinguts, atorguen credibilitat absoluta als càrrecs de què se'ls acusa i a la suposada preparació d'atemptats, i senyalen el president Quim Torra com a culpable i instigador. El diari de Vocento insisteix que l'operació policial demostra que la violència forma part de l'independentisme i canvia el sentit d'unes declaracions de Torra⁴ perquè s'ajustin al seu relat:

"Y casi lo peor es la respuesta de Torra a las detenciones, volviendo a hablar de la «represión del Estado» y de sandeces de similar tenor, en vez de censurar que se preparaba una respuesta violenta, quizá previsible si él mismo fue el que ordenó «apretar»."

"Más violencia contra el estado". *ABC* (24 setembre 2019).

Després de l'empresonament, l'*ABC* fa un al·legat contra els CDR, dirigit tant als detinguts específicament com al col·lectiu en general, i els compara amb la violència al País Basc: "Los CDR se han convertido en un semillero de *borrokas* que promueven la violencia contra el Estado, la batasunización de las calles de Cataluña, y el ataque frontal a las instituciones". També censura que el Parlament en defensi la innocència i discrepi de les institucions de l'Estat. D'altra banda, en una petita secció editorial el

⁴ El primer d'octubre del 2018, en un discurs institucional a Sant Julià de Ramis amb motiu del primer aniversari del referèndum d'autodeterminació del 2017, Quim Torra va pronunciar la frase "A vosaltres, amics dels CDR, que apreuteu i feu bé d'apretar", després que uns membres del CDR local despleguessin una pancarta amb el lema "El poble mana, el govern obeeix". Polítics de l'oposició i part de la premsa espanyola van interpretar llavors aquestes declaracions com una crida a la violència. Atès que *apretar* no és un verb normatiu, l'Agència Catalana de Notícies el va canviar per *pressionar* a la notícia que van replicar altres mitjans catalans (ACN, 2018; Tedó i Ferrer, 2018; "Quim Torra, als CDRs: 'Apreuteu i feu bé d'apretar'", 2018).

diari comenta unes declaracions del diputat d'ERC Gabriel Rufián en què compara el cas dels CDR amb l'Operació Dixan: l'ABC es refereix als detinguts com a "célula del lazo amarillo".

El País centra la crítica en el president Torra i li retreu la manca de "responsabilitat institucional", a la vegada que entén que la seguretat dels ciutadans està amenaçada per presumptes terroristes. També cita les declaracions del president a què feia referència l'ABC:

"En tanto no se pronuncie el juez encargado del caso acerca de la solidez de las pruebas incautadas para procesar a los detenidos, las únicas declaraciones de Torra que importan, y que cabe exigirle con urgencia, tienen que ver con las medidas adoptadas por su Gobierno para garantizar la seguridad de los ciudadanos de Cataluña, así como la de las infraestructuras que podrían estar bajo amenaza en las próximas semanas. Hasta la fecha, se desconoce si Torra ha dado instrucciones en ese sentido a su Consejería de Interior, o, por el contrario, las únicas indicaciones que siguen vigentes son las que dirigió a la organización a la que pertenecen los detenidos, en el sentido de redoblar sus acciones."

"Inocencia metafísica". *El País* (26 setembre 2019).

La Vanguardia vol mantenir una posició ambigua, assegurant que entén qui qualifica l'operació de muntatge policial, mentre defensa la justícia com un pilar de l'estat i apel·la a conèixer bé els fets abans de pronunciar-se. El diari afegeix, però, que "hi ha un punt sobre el qual sí que podem i volem expressar clarament la nostra posició: el rebuig de qualsevol mena de violència, encara que sigui en fase germinal", frase que atorga credibilitat a la versió oficial i s'hi posiciona tímidament a favor, en el benentès que si no hi ha violència no té sentit situar-s'hi a favor o en contra. En una altra ocasió, el diari qualifica de "desafortunada" la vinculació dels CDR amb l'atemptat d'ETA a Vic feta per Lorena Roldán.

5.7. Enfocament i *frames*

La cobertura de cada diari segueix un enfocament propi coherent amb la línia editorial. A continuació expliquem els *frames* o marcs informatius que planteja cadascun, és a dir, com defineixen el cas objecte d'estudi.

L'*ABC* situa Terra Lliure com a precedent dels CDR per poder aplicar un marc de terrorisme als detinguts. Aquest marc es dibuixa explícitament i implícitament durant tot el període, però especialment en la portada del primer dia i amb apel·latius com "radicals" i "violents". No respecta la presumpció d'innocència i les acusacions de la fiscalia es reforcen repetidament amb fonts reservades que atribueixen noves conductes delictives als acusats, però sense proves. No dóna veu a les defenses si no és per desmentir-les, i la reacció popular en forma de manifestacions té una cobertura anecdòtica, formada per dues fotografies i els corresponents peus. En conseqüència, el diari fa servir els marcs següents:

- A. El cas de l'Operació Judes és terrorisme català i és comparable al terrorisme basc.
- B. Els detinguts formen part d'un sector radical i violent de l'independentisme, i són culpables.
- C. Quim Torra és responsable d'haver animat els acusats a actuar.
- D. Les institucions de l'Estat són inviolables i tenen credibilitat total.

El País fa una cobertura més neutral al començament, quan explica la versió dels detinguts a més de l'oficial, i compara el cas amb el de Tamara Carrasco. Amb el pas dels dies atorga més credibilitat a les acusacions i s'acosta al marc terrorista; arriba a comparar un suposat explosiu fabricat pels detinguts amb un que feia servir ETA i aporta arguments nous que justificarien la versió oficial, com la possessió de fotografies de comissaries dels Mossos. Les manifestacions de protesta hi tenen una presència anecdòtica. Els marcs informatius d'*El País* varien d'una peça a una altra, són difusos i poc rellevants, sobretot per la neutralitat inicial ja esmentada, pel respecte

a la presumpció d'innocència i perquè la cobertura és més superficial que la de la resta de diaris, amb peces breus. No obstant això, les notícies tenen dos elements comuns:

E. La versió oficial és creïble per les proves que ha aportat la policia.

F. Els detinguts formen part d'un sector radical de l'independentisme.

El Punt Avui és l'únic diari que posa clarament en dubte les acusacions de la fiscalia i es malfia de la versió oficial des del primer moment; considera el cas un preludi a la sentència del judici del procés i el compara amb l'operació Garzón i l'operació Estany o Dixan. Tot i això, la versió oficial apareix en tot el període. Dóna veu repetidament a les defenses dels acusats i a diverses associacions de jutges i pro-Drets Humans, i recull les irregularitats que denuncien. També és freqüent la cobertura de les manifestacions de protesta per les detencions. Els marcs són els següents:

G. L'Operació Judes és una farsa i és un cop de l'estat espanyol contra l'independentisme.

H. En el cas del 23-S hi ha tres grans actors, amb un pes informatiu similar: els oficials (la Justícia i la policia), les defenses dels acusats i la reacció popular.

La Vanguardia no proposa cap precedent del cas i els primers dies és hegemònica la versió oficial. Posteriorment dóna veu als detinguts a través de fonts reservades, i explica la versió que han donat als interrogatoris. Els dos relats es posen al mateix nivell, i malgrat que són contradictoris, no es verifiquen ni tampoc es qüestionen: s'expliquen i prou. Inicialment fa una cobertura destacada del suposat material incendiari trobat, que llavors es desinfla. Comparteix un *frame* amb *El País* (F), perquè també presenta els detinguts com uns radicals.

I. En el cas del 23-S hi ha dues versions que mereixen la mateixa credibilitat: l'oficial, i la dels detinguts, les seves defenses i l'independentisme polític.

F. Els detinguts formen part d'un sector radical de l'independentisme.

5.8. Violacions del codi deontològic

Hem registrat 11 violacions del codi deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya, corresponents als criteris número 1 i 10. L'ABC és el diari que en comet més (vuit); *La Vanguardia*, dues i *El País*, una, mentre que no hem registrat cap vulneració a *El Punt Avui*.

Aquests dos criteris, que fan referència a la no difusió de conjectures com si fossin fets i al respecte a la presumpció d'innocència, sovint es violen conjuntament. Vegem a continuació el text complet de les normes al codi:

1. Informar de manera acurada i precisa

El professional del periodisme està compromès amb la recerca de la veritat i, conseqüentment, té l'obligació d'acostar-se a la realitat dels esdeveniments amb la màxima fidelitat possible. Els mitjans han d'observar sempre una clara distinció entre les informacions i les opinions, difondre únicament informacions contrastades amb diligència, i evitar la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets.

10. Salvaguardar la presumpció d'innocència

Tota persona acusada o imputada d'un delictes té dret a la presumpció d'innocència en les informacions i opinions relatives a indagacions, causes o procediments penals. El respecte i la protecció d'aquest dret són vigents des de l'inici de les actuacions policials fins que es provi la culpabilitat en un procés que gaudeixi de les garanties necessàries. Els periodistes evitaran els prejudicis, així com sotmetre els implicats a judicis paral·lels. (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2016: 4, 7)

L'ABC viola el codi deontològic en quatre de les cinc peces que publica el primer dia de l'estudi, el 24 de setembre del 2019. Són tres violacions del criteri 1 i quatre del criteri 10 (una de les quals en l'editorial). Torna a violar el criteri 10 el 21 de desembre.

En el cas de les peces del 24 de setembre, la infracció recurrent, que ja hem esmentat en aquesta anàlisi, és l'atribució d'accions delictives als detinguts mitjançant fonts reservades pròpies, sense aportar proves que les demostrin —per la qual cosa podrien ser invencions interessades de la font—, cosa que vulnera la presumpció d'innocència. Aquesta pràctica és determinant a l'hora d'elaborar els marcs informatius de l'apartat

anterior, tenint en compte que el diari considera culpables els acusats des del primer moment. Com a mostra, el fragment següent i el titular mateix de la notícia, sense proves i basats en especulacions sense contrastar:

“Otras fuentes consultadas no tienen dudas de que los arrestados estaban preparados para actuar, hasta el punto de que ya habían hecho pruebas con explosivos en una cantera de Cataluña. Se trataría de individuos que pertenecen a los CDR pero que actuaban también por su cuenta y que habrían creado un grupo paralelo con objetivos claramente terroristas.”

“Los detenidos de los CDR querían atacar contra el cuartel de Canovellas”. *ABC* (24 setembre 2019).

L'ús abundant de fonts reservades podria suposar també la vulneració del criteri 5, que insta a citar les fonts i diu que “la confidencialitat ha de servir per emparar les persones en situació d'indefensió o de risc, però en cap cas l'anonimat pot ser utilitzat per atacar individus i organitzacions de manera injustificada” (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2016: 5). Vista la manca de proves aportades, podríem considerar l'atribució de fets delictius injustificada, tot i que no podem saber si les fonts estan en situació de risc.

L'*ABC* torna a vulnerar la presumpció d'innocència el 21 de desembre, quan surten de la presó els primers acusats i els considera membres d'una cèl·lula que preparava atemptats: “Los tres son de la célula desarticulada mientras planeaban atacar como protesta por la sentencia del «procés», que se publicó el 14 de octubre”.

La Vanguardia viola els criteris 1 i 10 en una peça del 25 de setembre, en què explica la versió de la Guàrdia Civil acríticament donant-li credibilitat, en un relat centrat en la fabricació de material incendiari, tal com s'afirma al titular:

“Els nou independentistes radicals detinguts dilluns en diverses localitats de les comarques de Barcelona feia quatre mesos, des del maig, que compraven i assajaven fórmules per elaborar el material incendiari confiscat durant els escorcolls que es van fer després dels arrestos, segons es desprèn de les investigacions dutes a terme durant l'últim any i mig per la Guàrdia Civil.”

“Els nou detinguts fabricaven material incendiari des del maig”. *La Vanguardia* (25 setembre 2019).

No hi ha cap *presumptament* anteposat a les activitats delictives que el diari atribueix, en boca de la Guàrdia Civil, als detinguts; al contrari, el diari assumeix com a verídica un relat que no demostra allò que afirma.

El País respecta escrupolosament la presumpció d'innocència dels acusats fins al 27 de desembre, quan considera un dels activistes acabats d'alliberar un membre del grup terrorista: “También se ha impuesto una fianza de 10.000 euros para Alexis Codina, otro de los miembros de la célula”. És un ús que crida l'atenció perquè en la mateixa peça frases similars van precedides de *presumptament* o *suposadament*.

6. Conclusions

L'anàlisi de la cobertura informativa del cas del 23-S ha validat les tres hipòtesis plantejades. Tots quatre diaris emmarquen els fets de manera diferent segons el que destaquen o ometen: l'*ABC* centra el relat en el terrorisme, *El País* atorga credibilitat a les proves policials, *El Punt Avui* considera l'operació una farsa i *La Vanguardia* manté una posició ambigua que situa al mateix nivell diverses versions contradictòries.

Hem comprovat que la versió oficial és la que té més pes en totes les capçaleres, perquè és l'origen de l'episodi, i que l'*ABC*, *El País* i *La Vanguardia* no la qüestionen i fins i tot proven de reforçar-la. No és un fet exclusiu dels diaris de Madrid, com plantejàvem a la hipòtesi 2, vist el cas del rotatiu del grup Godó. A més, el parer de les defenses i les irregularitats denunciades per Alerta Solidària tenen una presència marginal en aquests diaris.

D'altra banda, hem registrat onze violacions del codi deontològic del periodisme en aquests tres diaris, que no han respectat la presumpció d'innocència dels acusats; l'*ABC* els ha considerat culpables des del primer moment i és el que ha comès més infraccions. El diari de Vocento, a més, aprofita l'episodi per carregar contra tot el moviment dels Comitès de Defensa de la República; així criminalitza, de retruc, el dret de protesta.

Aquest treball ha fet palès que els mitjans, tret d'*El Punt Avui*, han acceptat acríticament la versió oficial, sorgida de la policia i de l'Administració de Justícia d'Espanya. No hauríem d'entendre, al meu parer, aquesta circumstància i les violacions del codi deontològic que hi van lligades com una pràctica innocent o producte de la ignorància: podem suposar que cada diari es construeix un relat a mida perquè les notícies publicades casin amb la línia editorial i la seva ideologia. El cas del 23-S és un episodi dins de l'anomenat procés independentista català, i els diaris editats a Madrid, especialment l'*ABC*, l'han aprofitat per mantenir la línia bel·ligerant i irreverent que segueixen habitualment contra l'independentisme, tenint en compte que la unitat d'Espanya és un dels seus pilars editorials. Justament l'únic diari que ha fet

una cobertura digna, respectuosa amb els principis ètics del periodisme, amb una presència equilibrada de les diverses versions en joc i qüestionant l'autoritat i les seves contradiccions, ha estat l'independentista *El Punt Avui*.

El cas encetat amb l'Operació Judes encara és lluny de resoldre's: al moment d'acabar aquest treball, el juny del 2020, les últimes notícies que hi tenen relació són del mes de gener, les de l'alliberament dels darrers detinguts. Sense saber encara si els acusats són culpables o, com s'ha apuntat, víctimes d'un muntatge, el que podem assegurar és que la ideologia té un paper determinant en la cobertura informativa.

7. Referències

- Abreu, C. (1999). La opinión fotográfica (2). Recursos connotativos de la fotografía. *Revista Latina de Comunicación Social*, 24.
<http://www.revistalatinacs.org/a1999adi/01abreu2.html>
- ACN. (1r octubre 2018). *El president Torra anima els CDR a seguir amb les mobilitzacions*. El Punt Avui. <https://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/1476732-el-president-torra-anima-els-cdr-a-seguir-amb-les-mobilitzacions.html>
- AIMC. (2019). *Entrega de resultados EGM 3ª ola 2019*.
<https://www.aimc.es/blog/entrega-resultados-egm-3a-ola-2019/>
- Armentia, J. (2004). *Factores que determinan el diseño de la prensa diaria*. Portal de la Comunicació InCom–UAB. <https://incom.uab.cat/portalcom/factores-que-determinan-el-diseno-de-la-prensa-diaria/>
- Aruguete, N. (2011). Framing: La perspectiva de las noticias. *La Trama de la Comunicación*, 15, 65–80.
<https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=3239/323927065004>
- Aruguete, N. (2017). Agenda building. Revisión de la literatura sobre el proceso de construcción de la agenda mediática. *Signo Y Pensamiento*, 36(70), 36–52.
<http://dx.doi.org/10.11144/Javeriana.syp36-70.abrl>
- Barroso, P. (2011). Códigos de deontología periodística: análisis comparativo. *Universitas*, 15, 141–176. <http://dspace.ups.edu.ec/handle/123456789/8360>
- Beacco, J. C. & Darot, M. (1984). *Analyses de discours. Lecture et expression*. París: Hachette Larousse.

- Borrat, H. (1989). El periódico, actor del sistema político. *Anàlisi*, 12, 67–80.
<https://www.raco.cat/index.php/Analisi/article/view/41078>
- Buitrón, R. D., & Astudillo, F. (2005). *Periodismo por dentro*. Quito: Ciespal.
- Charaudeau, P. (2003). *El discurso de la información. La construcción del espejo social*. Barcelona: Gedisa.
- Coca, C. (1997). Códigos éticos y deontológicos en el periodismo español. *Revista de Estudios de Comunicación*, 2.
<https://www.ehu.eus/ojs/index.php/Zer/article/view/17349>
- Col·legi de Periodistes de Catalunya. (2016). Codi Deontològic.
<https://www.periodistes.cat/sites/default/files/public/continguts/basic/codi-deontologic/documents/codi-deontologic-novembre-2016-3.pdf>
- Dolç, M. (2001). *Eines per a l'anàlisi del discurs periodístic*. AulaMèdia.
<http://www.aulamedia.org/10/mavidolc.html>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58.
- Giró, X. (1999). *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)* [Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona]. Tesis Doctorals en Xarxa. <http://hdl.handle.net/10803/4206>
- Gispert, E. (24 febrer 2019). 40 ANYS Lideratge i compromís. El Punt Avui.
<https://www.elpuntavui.cat/comunicacio/article/20-comunicacio/1558497-40-anys-lideratge-i-compromis.html>

- Gomis, L. (1989). *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació. Generalitat de Catalunya.
- González, J. (2017). Funciones y orígenes de las imágenes y material gráfico en periodismo. El caso de un ejemplar del diario colombiano El Tiempo. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 23(2), 1121–1141.
<https://doi.org/10.5209/ESMP.58036>
- Gutiérrez, S. (2010). Discurso periodístico: una propuesta analítica. *Comunicación y sociedad*, 14, 169–198. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=34615372007>
- Iglesias, A. (13 novembre 2017). *Els CDR per dins: la mecànica de la revolució*. Regió7. <https://www.regio7.cat/manresa/2017/11/12/mecanica-precisa-revolucio/444110.html>
- Koziner, N. (2013). Antecedentes y fundamentos de la teoría del framing en comunicación. *Austral Comunicación*, 1, 1–25.
<https://ojs.austral.edu.ar/index.php/australcomunicacion/article/view/53>
- Lippmann, W. (1921). The world outside and the pictures in our heads. Dins de W. Schramm & D. Roberts. (Eds.). *The processes and effects of mass communication*. (2a ed., pp. 3–39). Urbana: University of Illinois Press.
- McCombs, M. E. (1992). Explorers and Surveyors: Expanding Strategies for Agenda-Setting Research. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 69(4), 813–824.
- McCombs, M. (2006). *Estableciendo la agenda*. Barcelona: Paidós.
- Nelson, T. E., Clawson, R. A. & Oxley Z. M. (1997). Media framing of a civil liberties conflict and its effect on tolerance. *American Political Science Review*, 91, 567–583.

- Nogales, A. & Mancinas, R. (2014). Los diarios de referencia en el mercado de la prensa española. Propiedad, grupos mediáticos y conexiones estructurales. *Correspondencias & Análisis*, 4: 307–333. <http://hdl.handle.net/11441/32644>
- Quim Torra, als CDRs: "Apreteu i feu bé d'apretar". (1r octubre 2018). RAC1. <https://www.rac1.cat/info-rac1/20181001/452114190509/quim-torra-als-cdrs-apreteu-i-feu-be-dapretar.html>
- Rodríguez, R. M. (2016). Las fuentes informativas en el periodismo de sucesos. Análisis en la prensa escrita. *Correspondencias & Análisis*, 6: 197-218. <https://doi.org/10.24265/cian.2016.n6.11>
- Rositi, F. (1982). *I modi dell'argomentazione e l'opinione pubblica*. ERI: Torí.
- Ruiz, J. (2014). El discurso implícito: aportaciones para un análisis sociológico. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 146: 171–190. <http://dx.doi.org/10.5477/cis/reis.146.171>
- Tankard, J. (2001). The empirical approach to the study of Media Framing. Dins de S. Reese; O. Gandy; A. Grant. (Eds.). *Framing public life. Perspectives on media and our understanding of the social world*. (pp. 95–106). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tedó, X. & Ferrer, M. (1r octubre 2018). Torra, als CDR : "Pressioneu i feu bé de pressionar". Ara. https://www.ara.cat/un-any-1-o/Torra-als-CDR-Apreteu-apretar_0_2098590262.html
- Van Dijk, T. (1997). *Racismo y análisis crítico de los medios*. Barcelona: Paidós Comunicación.
- Van Dijk, T. (1999). El análisis crítico del discurso. *Anthropos*, 186: 23–36.